

Universiteit
Leiden
The Netherlands

A sense of society: enthesal change as an indicator of physical activity in the Post-Medieval Low Countries: potential and limitations

Palmer, J.L.A.

Citation

Palmer, J. L. A. (2019, March 20). *A sense of society: enthesal change as an indicator of physical activity in the Post-Medieval Low Countries: potential and limitations*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/69814>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/69814>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The following handle holds various files of this Leiden University dissertation:

<http://hdl.handle.net/1887/69814>

Author: Palmer, J.L.A.

Title: A sense of society: enthesal change as an indicator of physical activity in the Post-Medieval Low Countries: potential and limitations

Issue Date: 2019-03-20

Samenvatting voor niet-specialisten

Archeologen gebruiken materiele resten om het leven van mensen in het verleden te reconstrueren. Binnen de archeologie bestudeert de menselijke osteoarcheologie de stoffelijke overschotten van mensen die worden aangetroffen op archeologische vindplaatsen. Osteoarcheologen gebruiken het menselijke beendermateriaal om informatie te achterhalen over de leeftijd waarop men in het verleden stierf, of het skelet mannelijk of vrouwelijk was, aan welke ziekten de persoon leed, en nog veel meer. Zo kunnen wetenschappers de menselijke beenderen ook gebruiken om te achterhalen welke fysieke activiteiten mensen in het verleden zoal deden, en of iemand al dan niet hard gewerkt heeft.

Dit proefschrift onderzocht een kenmerk van fysieke activiteit op het menselijk skelet, namelijk de veranderingen die we kunnen waarnemen aan de spieraanhechtingen op menselijk bot. Wanneer een bepaalde spier veel gebruikt wordt, gaat het lichaam de aanhechting van deze spier op bot veranderen om zo de extra spierspanning op te vangen. Aan de hand van de veranderingen die we dan zien op het bot kunnen we dus achterhalen of de persoon veel fysiek werk verricht heeft. De samenlevingen van Middenbeemster en Aalst werden op deze manier onderzocht.

Middenbeemster was een landbouwgemeenschap waar voornamelijk vee werd geteeld en kaas geproduceerd (de nog steeds befaamde Beemsterkaas). Skeletmateriaal uit de 17e tot 19e eeuw uit het kerkhof naast de kerk werd onderzocht. Hieruit bleek dat de vrouwen ander, maar geen lichter werk dan de mannen.

Aalst werd onderzocht door de analyse van drie skeletcollecties uit de stad, allen te dateren tussen de 16e en 18e eeuw. De skeletten die werden opgegraven aan de huidige Louis D'Haeseleerstraat vertegenwoordigen de armere klasse. Deze individuen werden begraven naast het huidige toendertijdse klooster van de grauwezusters van de orde van Sint-Franciscus en later van het Annonciadenklooster. De individuen die werden opgegraven op de huidige Hopmarkt komen uit het toendertijdse Karmelietenklooster, en werden oorspronkelijk begraven in de kloostertuin en pandgangen. Deze mensen zijn zowel paters als burgers van een meer gegoede middenklasse, daar begravingen binnen het klooster al wat meer geld kostte. De laatste collectie tenslotte komt uit de Sint-Martinuskerk. Dit zijn de rijkste mensen binnen ons onderzoek, daar begraving in de kerk duur was. Stabiele isotopenonderzoek van koolstof en stikstof op de menselijke beenderen toonde aan dat

de mensen uit de Louis D'haeseleerstraat inderdaad een armer dieet hadden met minder consumptie van vlees. Enkel twee oude dames die in een afzonderlijke hoek van het opgegraven gebied lagen hadden wel een rijk dieet, met ook veel visconsumptie. Zij waren dus hoogstwaarschijnlijk oudere nonnen. Qua fysieke activiteit was echter geen onderscheid te maken tussen de groepen op basis van hun spieraanhechtingen. Dit betekent dat zij allen een complexe waaier aan fysieke taken verrichtten. Rijk zijn in post-Middeleeuws Aalst betekende dus niet dat je de hele dag stil kon zitten.

Naast deze onderzoeken heeft deze doctoraatsthesis nog twee bijdragen geleverd aan het wetenschappelijke vakgebied. Een probleem in het onderzoeksveld is dat er verschillende methodes bestaan om naar spieraanhechtingen te kijken. In hoofdstuk drie werden twee zulke methodes met elkaar vergeleken. Hieruit bleek dat beide methoden heel gelijkaardige resultaten opleveren. Dit is goed nieuws voor verder onderzoek, want het betekent dat we onderzoek dat is gedaan met de verschillende methodes met elkaar kunnen vergelijken, waardoor we veel meer inzicht kunnen krijgen in welke gemeenschappen er nu meer en minder fysiek actief waren. Een ander probleem is dat geen van de bestaande methoden om naar spieraanhechtingen te kijken kan worden toegepast op skeletten van individuen die overleden voor ze volgroeid waren. Een groeiende mens steekt namelijk anatomisch anders in mekaar dan een volwassene. Om dit op te lossen is in dit proefschrift een nieuwe methode ontwikkeld om naar spieraanhechtingen op kinderen van twee tot zeventien jaar oud te kijken. Hiermee is een heel nieuw onderzoeksgebied gecreeerd wat in de toekomst tot dieper inzicht in het leven van kinderen in het verleden gaat leiden.

Dit proefschrift heeft op deze manier ons een glimp gegeven in het dagelijkse leven van de kaasboeren van Middenbeemster en de stedelingen van Aalst. Daarnaast voorziet het toekomstige wetenschappers van een methode om ook over de kinderen uit deze en andere archeologische collecties meer te weten te komen.